

Kantorokgolo

Mogala: +27 12 346 3985 | Fekese: +27 12 346 3986
Imeile: info@cbe.org.za | Webosaete.
www.cbe.org.za

Aterese ya Poso

P.O. Box 915. Groenkloof. 0027

Aterese ya Bonno

169 Corobay Avenue
Corobay Corner Block A
2nd floor
Waterkloof Glen
PRETORIA
0010

KHANSELE YA TSA KAGO PHOLISI YA PUO

Khansele ya tsa Kago (CBE) e tlhagisa Pholisi ya yona ya Puo ya semmuso.

1. PULAMADIBOGO

Molaotheo wa Rephaboliki ya Aforikaborwa (RSA) Molao wa 108 wa 1996 o amogela dipuo tsa semmuso di le 11; o amogela tiriso e mo nakong e e fetileng e neng e kgaphetswe kwa thoko ya dipuo tsa tlhologo le maemo a tsona e bile o kopa Puso go tsaya dikgato tse di bonagalang e bile di siame tsa go tsholetsa maemo a dipuo tse le go tseletsa pele tiriso ya tsona. Molaotheo gape o kopa gore dipuo tsotlhe tsa semmuso di itemogele tekatekano le go tsholwa ka tekatekano.

Malebana le se, Molao wa Tiriso ya Semmuso ya Dipuo wa 12 wa 2012 o ne wa goelediwa go, magareng ga tse dingwe, tlamela ka taolo le tlhokomelo ya tiriso ya dipuo tsa semmuso ke puso ya bosetšhaba malebana le maikaelelo a puso, go kopa kamogelo ya pholisi ya puo ke lefapha la bosetšhaba, setheo sa bosetšhaba sa puso le kgwebo ya bosetšhaba ya puso le tlhagiso ya yuniti ya puo mabapi le lefapha la bosetšhaba, setheo sa bosetšhaba sa puso le kgwebo ya bosetšhaba ya puso.

Khansele ya tsa Kago (CBE) jaaka e tlhagisitswe go ya ka karolo ya 2 ya Molao wa tsa Kago, wa No ya 43 wa 2000 e, malebana le kobamelo ya Molao wa Tiriso ya Dipuo tsa Semmuso, tlhagisitse Pholisi ya yona ya Puo.

2. MAIKAELELO

Maikaelelo a Pholisi ya Puo ke go tlhagisa ka moo CBE e yang go obamela le go tsenyatirisong dikaelo tsa Molao wa Dipuo tsa Semmuso wa 2012, le go dirisa dipuo tsa semmuso tse di tlhophilweng go tlhagisa taolelo ya yona le ditirelo tsa yona go baamegi ba yona le go Maforikaborwa.

3. SEKOUPU LE TIRISO

Dikaelo tsa pholisi e di ama badiri botlhe ba CBE, baamegi le maloko a setšhaba a a golaganang le CBE.

4. BOLENG JWA CBE LE THULAGANYO YA GO TLHOMAMISA PUO YA SEMMUSO

Khansele ya Tsa Kago (CBE) ke setheo sa semolao se se tlhagisitsweng ka fa tlase ga Molao wa Khansele le ya Tsa Kago (wa no. ya 43 wa 2000). Ke setheo se se siameng se se gologanyang Dikhansale tsa Porofesionale di le thataro tsa kago (Boagi, Boenjenere, Boagi jwa Lenaga, Tsamaiso ya Porojeke ke Kago, Peotlhotlwa ya Thoto le Tekanyo ya Bokalo) ka maikaelelo a go tsenya maitsholo a a siameng mo diporofeseng, go tokafatsa diporofesene le go gakolola Puso ya Aforikaborwa mabapi le merero e e amanang le tsa kago.

CBE gajaanong e fitlhelwa mo Pretoria, e bile ga e ise e nne teng kwa diporofeseng tse dingwe. Ditlhaeletsano tse di farologaneng di a dirisiwa go ruta baamegi ka ga ditirelo tse CBE e neelanang ka tsona.

5. PHOLISI YA CBE MABAPI LE DIPUO TSA SEMMUSO

CBE e itlamile go dirisa dipuo tsotlhe di le somenngwe jaaka di tlhagelela mo Molaong wa Tiriso ya Dipuo tsa Semmuso, Molao wa No. ya 12 wa 2012 fa go kgonagalang teng, e bile le fa maloko a setšhaba a kopa jalo.

5.1 Dipuo tsa semmuso

CBE e amogetse dipuo tsa semmuso di le somenngwe tsa Rephaboliki ya Aforikaborwa jaaka dipuo tsa yona tsa semmuso ka maikaelelo a pholisi e.

CBE e ya go tsenyatirisong dikgato tse di latelang tsa tiriso ya puo:

- a) Puo ya tiriso ya ka fa gare le kwa ntle ya CBE e ya go nna Seesimane.
- b) Dipuo tse di latelang di a amogelwa malebana le ditlhaeletsano le baamegi le setšhaba ka maikaelelo a puso:
 - i. Setebele, Sethosa, Sezulu le Seswati (setlhopha sa Senkuni);
 - ii. Sepedi, Sesotho, Setswana (setlhopha sa Sesotho);
 - iii. Sevenda;
 - iv. Setsonka;
 - v. Seesimane; le
 - vi. Seaforikanse.

5.2 Dintlha tse di tshwanetseng go elwa tlhoko malebana le tiriso ya puo e e maleba ya semmuso

- a) Tiriso e e ratiwang ya puso go baamegi;
- b) Bomaleba ka motsi wa kgolagano le baamegi; le
- c) Puo e e botlhokwa e e buiwang ka motsi wa dikgolagano le baamegi.

5.3 Dipuo tse dingwe

CBE e totloetsa dipuontsi. Baamegi, ba ba batlang tshedimosetso e e kwadilweng kgotsa e e phasaladitsweng ka puo e e rileng ya semmuso, mo tlhaeletsano kgotsa tshedimosetso e sa tlamelweng ka puo eo, ba ka kopa gore tlhaeletsano eo kgotsa tshedimosetso eo e tlamelwe ka puo eo ya semmuso. Kopo eo, e tshwanetse go nna ya lekwalo ka puo e e kopiwang, le go amogelwa ke CBE malatsi a le 60 (somamarataro) pele tlhaeletsao kgotsa tshedimosetso e kopiwa.

6. PHITLHELELO

Go ya ka Molao wa Dipuo tsa Semmuso, CBE e ya go netefatsa gore e direla moagi mongwe le mongwe wa Aforikaborwa, ka puo ya semmuso e a e kopwang. Le fa Seesimane e le puo ya semmuso e e dirisiwang ke CBE mo ditlhaeletsanong tsa yona tsa tiro, dikopo di ya go amogelwa malebana le tlhaeletsano ka dipuo dingwe le dingwe tsa Aforikaborwa tsa semmuso.

6.1 Puo e e dirisediwa tlhaeletsano yotlhe ya semmuso ya CBE malebana le ditokomane tsa semmuso, dipegelo, dipholisi le ditokomane tsa didirisiwa e ya go nna Seesimane. Dikopo malebana le tshedimosetso ka puo e nngwe ya semmuso di ya go amogelwa, go ya ka thulaganyo e e tlhagisitsweng mo go 5.3 mo pholising e.

6.2 Malebana le tlhaeletsano ka molomo le baamegi le setšhaba ka kakaretso, CBE e ya go dira maiteko mangwe le mangwe go amogela puo e e batliwang ke moamegi.

6.3 Gajaanong webosaete e ka Seesimane. Tlamelo e ya go diriwa go amogela dikopo tsa tshedimosetso ka puo nngwe le nngwe ya semmuso e e kopiwang go ya ka thulaganyo e e tlhagisitsweng mo go 5.3 mo pholising e.

6.4 Batho ba ba nang le ditlhokwa tse di kgethegileng ba ya go amogelwa jaaka:

- a) Leloko lengwe le lengwe la setšhaba le le batlang tshedimosetso ka puo ya difofu le ya go kopiwa go itsise CBE ka lekwalo kgotsa ka mogala e bile tshedimosetso eo e ya go nna teng. Kopo eo, e tshwanetse go diriwa le go amogelwa ke CBE mo malatsing a le 60 (somamarataro) pele tlhaeletsano kgotsa tshedimosetso e kopiwa.

b) Leloko lengwe le lengwe la setšhaba le le eletsang go tlhaeletsana le CBE ka puo ya diatla le tshwanetse go itsise Lefapha la Ditlhaeletsano ka lekwalo mo malatsing a le 60 (somamarataro) pele tirelo e kopiwa, go kgontsha kantoro go rulaganya sentle.

7. MOKGWA WA DINGONGOREGO

Mongwe le mongwe yo o sa kgotsofaleleng tiriso ya dipuo tsa semmuso ke CBE a ka tsenya ngongorego e e lebiswang go CBE, jaaka go kailwe go ya ka karolo ya 4(f) ya Molao wa Tiriso ya Dipuo tsa Semmuso wa 2012.

7.1 Dingongorego di tshwanetse go tsennngwa ka mokgwa o o latelang:

- a) Ka lekwalo, mo sebakeng sa dikgwedi di le tharo mogaro ga go nna teng ga ngongorego.
- b) Ngongorego nngwe le nngwe e e tsennngwang e tshwanetse go tlhagisa dintlha tse di latelang: leina le sefane, aterese ya bonno le ya poso, le tshedimosetso ya kgolano tsa mongongoregi.
- c) Mongongoregi o tshwanetse go neelana ka tlhaloso ka botlalo ya ngongorego.
- d) CBE e ya go sala morago ngongorego le go tsiboga ka lekwalo, mo sebakeng se se sa feteng dikgwedi di le tharo morago ga gore ngongorego e tsennngwe, e itsise mongongoregi ka ga dipholo.

8. YUNITI YA PUO

Ga go ne go nna le Yuniti ya Puo e e kwa thoko mo CBE; Yuniti ya Ditlhaeletsano ya CBE e ya go tsaya maikarabelo a Yuniti ya Puo.

8.1 Lefapha la Ditlhaeletsano le ya go neelwa maikarabelo a a latelang a Yuniti ya Puo:

- a) Go gakolola motlhankedi yo o amegang yo o rweleng maikarabelo wa CBE ka ga tlhagiso, kamogelo le tsenyotirisong ya pholisi ya puo;
- b) Go tlhokomela le go tlhatlhoba tiriso ya dipuo tsa semmuso ke CBE;
- c) Go tlhokomela le go tlhatlhoba kobamelo ya pholisi ya puo ya CBE;
- d) Go rulaganya dipegelo go romelwa kwa yuniting ya bosetšhaba ya puo go ya ka karolo ya 6(2);
- e) Go bona gore dipuo tsotlhe tsa semmuso di nna le tekatekano le tsholo e e siameng ke puso ya bosetšhaba;
- f) Go bebofatsa phitlhelelo e e lekanang ya setšhaba go ditirelo le tshedimosetso tsa CBE; le
- g) Go rotloetsa tsamaiso e e siameng ya puo e e tshwanetseng go diriwa ke CBE.

9. TLHATLHOBOGAPE YA PHOLISI

CBE e ya go tlhatlhobogape pholisi ka ngwaga, kgotsa fa go tlhokagala.

